ש מ י נ י

א. בפירושו עה"פ [1] "ותצא אש מ־לפני ה' ותאכל אותם וגו'" — מעתיק רש"י התיבות: "ותצא אש" — ומפ־רש: "ר' אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא ע"י שהורו הלכה בפני משה רבן. ר' ישמעאל אומר שתויי יין נכנסו למקדש, תדע [2], שאחר מיתתן הזהיר הנותרים שלא יכנסו שתויי יין למקדש, משל למלך שהי' לו בן בית וכו' כדאיתא בויקרא רבה" [3].

וצריך להבין:

א) סיבת מיתתם של בני אהרן הרי מפורשת היא — בפשוטו של מקרא בכתוב (בפסוק שלפני זה): "ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא ציוה אותם. (ולכן) ותצא אש וגו' וימותו וגו'" — ואין צורך בפירוש כלל,

ב) אעפ"כ מבארה רש"י, אבל לא כפשוטו של מקרא, כ"א ביאור שאין לו כל שייכות, לכאורה, למשמעות הכתובים [4]?

ג) כיון שרש"י בא לפרש הטעם למה "מתו בני אהרן", הי' לו להעתיק בפירושו תיבת "וימותו" [5], דעלה קאי — ולא "ותצא אש" [6]?

ד) ידוע הכלל, שכאשר רש"י מביא

---

1) פרשתנו י, ב.

2) בדפוס ראשון ליתא מכאן עד סוף הדיבור, והד"ה שלאח"ז "בקרובי — בבחירי" מסיים ב"משל למלך כו'", אבל בשאר ה־דפוסים הוא כבפנים.

3) פי"ב, א.

4) בגו"א כאן (בפי' הב') כתב — שזה ודאי שמתו מחמת שהקריבו אש זרה אלא דקשה למה מתו מיתה פתאומית, וע"ז נת־לקו ר"א ור"י. דלר"א הי' העונש פתאומי על שהורו הלכה בפני רבם וע"ז באה מיתה פתאומית כפי מידתם שקפצו ומיהרו להשיב בפני רבם, ולר"י — כי אין המקדש סובל השכרות שהוא היפך הקדושה. אבל קשה (נוסף על שאר הקושיות שבפנים):

א) ברש"י מפורש: לא מתו בנ"א אלא כו', ולא מחמת ענין אחר. ואם כוונת רש"י רק להפתאומיות של המיתה הרי העיקר חסר מן הספר.

ב) אין הכרח בפשוטו של מקרא שאין המקדש סובל השכרות ובפרט — עד לה־עניש במיתה.

במשכיל לדוד כתב שקשה לי' לרש"י למה מתו דוקא ע"י אש, וע"ז תירץ "שהם חטאו באש שבו הורו ההלכה כו'".

וצ"ע, שהרי לפי פשטות הכתובים, ש־מתו על שהקריבו "אש זרה" כפשוטו, מובן בפשטות מה שמתו ע"י אש.

גם מה שכתב שזה שרש"י מביא דעת ר"י הוא לפי שעפ"ז מובן סמיכות פרשת "יין ושכר גו'" למיתת בני אהרן, קשה דא"כ הי' לו לרש"י להביא פי' ר"י בתחלת הפרשה ההיא — כדרכו בכ"מ, ולומר "למה נסמכה כו'".

5) ואין לפרש (בדוחק) שכוונת רש"י לכל הכתוב, אלא שמעתיק התיבות שב־תחלת העונש, דא"כ הו"ל עכ"פ לרמז לכל הפסוק ב"וגו'" (כבד"ה שלאח"ז. וב־כ"מ).

6) ועפ"ז מובן שאעפ"פ שדיוקו של רש"י הוא ממ"ש "וימותו גו'" — דלכאו־רה מובן מעצמו מאחר שכבר נאמר "ותאכל אותם". כבדברי דוד כאן — כי [נוסף שלפ"ז עדיין אינו מובן מנ"ל שלא מתו אלא וכו'], א"כ ודאי שהי' לרש"י להעתיק — "וימותו", או לרמזו עכ"פ ב"וגו'".

ב' פירושים בענין אחד, ה"ז מפני שכ"א מהם אין בו ליישב המקרא לפי פשוטו בכל הפרטים, כי יש קושי (או קושיים) בא' מה שאין בהשני (אלא שהפירוש שמביאו לראשונה הוא הקרוב יותר לפשש"מ). וצריך ביאור: מה הן הקושיות שבפי' הנ"ל ובמה עדיף הפי' הראשון לגבי השני?

ה) כאמור כמה פעמים — באם רש"י בפירושו מביא דבר בשם אומרו (שלא כדרכו ברובא דרובא של פי־רושיו) הרי"ז לתוספת הסברה בפירושו — וצריך להבין בנדו"ד, מה מלמדנו זה שר"א ור"י הם שפירשו כ"א את פירושו הנ"ל[7]?

ו) פרש"י, כידוע, מדויק הוא ב־תכלית — וצריך ביאור — בהעתקתו מדברי המדרש "משל למלך שהי' לו בן בית וכו' כדאיתא בויק"ר" — דממ"נ, אם כוונתו רק לציין לאיזה מדרש הוא מתכוון, ועל הלומד לעיין בפנים המדרש, הו"ל לקצר ולומר (לכל היותר): "משל למלך[8] וכו' כד־אי' בויק"ר"; ואם ברצונו להודיע גם תוכנו של המשל — הרי אין די תחלת המשל שהביא.

וע"כ צ"ל, דהוספת רש"י בהעתקתו "(משל למלך) שהי' לו בן בית", ה"ז פרט עיקרי בהסברת פירושו. וצריך להבין: מה אינו מובן כ"א ע"י פרט המשל "(למלך) שהי' לו בן בית".

ב. והביאור בכ"ז:

מכיון שפירושו של רש"י הוא על התיבות "ותצא אש", מובן שבהן ה־קושי שהכריחו לפרש ש"לא מתו בני אהרן אלא ע"י כו"":

אופן מיתתם של בני אהרן בכלל — מובן, שה"ז "מדה כנגד מדה" — העונש ד"ותצא אש וגו'" כנגד ה־חטא דהקרבת "אש זרה"[9]. אבל קשה: איך יתכן לומר בפשש"מ שבל' "ותצא אש" כאן יתאר הכתוב עונש הכי חמור, בעוד שב' פסוקים לפנ"ז תיאר הכתוב באותה הלשון ממש — "ותצא אש" — שכר הכי גדול, השראת השכינה שניכרת ע"י שיצאה "האש מלפני ה'"[10].

[וכמו שפרש"י[11]: "שכל ז' ימי

---

7) ובפרט שבויק"ר שם (שממנו מביא רש"י "משל למלך כו'") נאמר הפי' השני בשם ר' שמעון (אלא שלהלן בויק"ר (ספי"ב) מביאו בשם ר' ישמעאל), הרי עכצ"ל שלפירוש רש"י נוגע מה שדוקא ר' יש־מעאל אמר פי' זה.

8) ואף שבויק"ר (על אתר) לא נמצא משל אחר והי' דיו להעתיק רק "משל כו'" — י"ל (בדוחק) שהוצרך להעתיק גם תיבת "למלך" לפי שזהו סגנון הרגיל בכגון זה, כי אינו מתאים כ"כ לומר "משל וכו' (סתם)", אבל ודאי — "שהי' לו בן בית" מיותר בציון להמשל.

9) כברבנו בחיי וחזקוני, ועוד, כאן. וראה פירש"י נח ז, יא. יתרו יח, יא. נשא ה, כד. ועוד.

10) ראה בפי' הרשב"ם (ועד"ז במושב זקנים וחזקוני) ש"ותצא אש" האמור במי־תת בני אהרן "הוא ותצא אש של פסוק ראשון . . ב' הפסוקים אחד הם". ואף שלפרש"י אין הוכחה לומר כן (ובפרט ש־מל' "ותצא אש מלפני ה'" משמע שהי' יציאה של אש מחדש) אבל עכ"פ קשה לומר שהם ענינים הפכיים, כבפנים.

11) פרשתנו ט, כג.

המילואים . . לא שרתה בו (במשכן) שכינה והיו ישראל נכלמים . . אמר להם (משה) . . אהרן אחי כדאי . . שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם כו'" — "ותצא אש וגו'", ואז "וירא כל העם וירנו ויפלו על פניהם"].

וזהו שהכריחו לרש"י לפרש שגם "ותצא אש" האמור במיתת בני אהרן הוא ענין של (מעין) השראת השכינה, גילוי של קדושה: כשם שע"י עבודת אהרן בא הגילוי ד"ותצא אש וגו' על המזבח", כמו"כ ע"י עבודת הקטרת של בני אהרן בא הגילוי ד"ותצא אש" — אלא משום שהי' חסרון (לפי ערכם ומעלתם) באופן הנהגתם בעבודה זו, לכן: "ותאכל אותם וימותו וגו'", אבל העבודה כשלעצמה, היתה עבודה קדושה.

וזהו שכתב רש"י: "לא מתו בני אהרן (ע"י העבודה) אלא ע"י שהורו הלכה (זו דהקרבת האש) בפני משה רבן". ואין זה סותר למש"נ "אש זרה אשר לא ציוה אותם", כי אדרבה, מלשון זו משמע שהקרבתם היתה אש זרה (רק מפני ש)"לא ציוה אותם" (את בני אהרן) — כ"א הם ציוו זה לעצמם[12] אבל עצם הענין לא הי' היפך הציווי. ומ"מ נק' "אש זרה" על דרך מש"נ[13] קטורת זרה — זרות לו.

אך קשה קצת לומר שבשביל זה יגיע עונש חמור כ"כ — ומרמז רש"י התירוץ באמרו שבעל הפירוש הוא ר' אליעזר:

שבחים נעלים ונפלאים נאמרו על ר' אליעזר המתארים את גודל כחו וחכמתו בתורה[14] — ובכ"ז אמר ר"א[15]: "האומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל", שמזה מובן במכש"כ וק"ו חומר הענין כ(אשר לא לבד ש"אומר דבר שלא שמע מפי רבו" אלא) שאומרו בפני רבו. ועפ"ז מובן למה נענשו בני אהרן בעונש חמור כ"כ.

ג. אמנם עדיין אין פירוש זה מיושב לגמרי, כי קשה לאידך גיסא: מכיון שבהקרבת הקטרת הורו הלכה בפני רבן, וגרמו לשכינה שתסתלק כנ"ל, איך יתכן שע"ז "ותצא אש" (מעין) השראת השכינה כנ"ל?

ומשום קושי זה מביא רש"י פירוש שני: "שתויי יין נכנסו למקדש", שלפי"ז מיירי באזהרה שלא נצטוו עלי', עדיין, וא"כ הרי הקרבת הקטרת היתה בשלימות, בלי עבירה על ציווי ה' — ומובן מה שע"י הקרבה זו "ותצא אש" — (מעין) השראת השכינה, כנ"ל.

וזהו שרש"י ממשיך בפירושו ואו־

---

12) ראה בספורנו ולבוש האורה כאן. דאל"כ "אותם" מיותר.

13) תצוה ל, ט. וכפרש"י.

14) ראה פדר"א (פ"ב): יכול אתה לומר דברי תורה יותר ממה שקבלו בסיני. וב־ שהש"ר (עה"פ לריח שמניך טובים — א, ג): האבן הזאת (שישב עלי' ר"א) דומה להר סיני, וזה (ר"א) שישב עלי' דומה לארון הברית. ובאבות (פ"ב מ"ט): בור סוד שאינו מאבד טפה. ועוד.

15) ברכות כז, ב. וראה יומא סו, ב. סוכה כו, ב.

מר: „תדע שאחר מיתתן הזהיר ה־ נותרים שלא יכנסו שתויי יין למקדש": כוונתו בזה [לא רק לדייק דמזה ש־ באמצע הסיפור של העבודה דיום השמיני, מיד אחר מיתת בני אהרן, הפסיק הכתוב באזהרת „יין ושכר גו'" — משמע שסיבת עונשם יש בה מענין האזהרה — אלא גם] לבאר את ה־ יתרון שבפי' זה (על הפי' הראשון), וכנ"ל, שלדעת ר"י לא עברו בני אהרן על ציווי ה' בהקרבתם, כי לא נצטוו עדיין ע"ז, ורק „אחר מיתתן הזהיר הנותרים כו'".

ולא יוקשה מש"נ בהקדמה להעונש „אשר לא ציוה אותם", כי „אותם" מדגיש — משא"כ אחרים. וכיון ש־ פשוט שנדב ואביהו בניו הגדולים של אהרן נתחנכו ונמשחו ביחד עמו בודאי הם היותר קרובים במעלה אליו וכמ־ ש"נ[16]: עלה אל ה' אתה (משה) ואהרן נדב ואביהו ושבעים מזקני ישראל — עכצ"ל שבאותה שעה הי' גרעון במעלתם — שהיו שתויי יין.

אמנם לפי פי' זה, הרי קשה: מדוע נענשו (ובפרט בעונש חמור כ"כ) הרי לא נצטוו ע"ז? ומתרץ רש"י: „משל למלך שהי' לו בן בית וכו' כדאי' בויק"ר".

וז"ל המדרש שם: „משל למלך שהי' לו בן בית נאמן*[16] מצאו עומד על פתח חנויות, והתיז את ראשו בשתיקה, ומינה בן בית אחר תחתיו, ואין אנו יודעים מפני מה הרג את הראשון, אלא ממה שמצוה את השני ואמר לא תכנס בפתח חנויות אנו יודעים שמתוך כך הרג הראשון".

מדברי המדרש מובן דעם היות ש־ הראשון לא נצטווה ע"ז, מ"מ להיותו „בן בית" של מלך הי' צריך להבין מעצמו, גם בלי אזהרה מפורשת, ש־ דבר זה הוא היפך רצונו של המלך.

ולזה מרמז רש"י כאן בהעתיקו התחלת דברי המדרש — „משל למלך שהי' לו בן בית", כי בזה מתורצת הקושיא למה נענשו בני אהרן על דבר שלא נצטוו עליו, כנ"ל — כי הם היו „בני ביתו" של הקב"ה (וכמ"ש „בקרובי אקדש"[17]) ומעצמם יודעים הנהגות ביתו גם כשלא נצטוו ע"ז בפירוש.

אמנם בכ"ז אין מיושב עדיין לגמרי לומר שבני אהרן יענשו במיתה חמו־ רה על דבר שלא נצטוו עליו — ולכן מוסיף רש"י שר' ישמעאל הוא שפי' כן.

דהנה אמרו חז"ל על ר' ישמעאל[18]: „כהנא (כי ר"י הי' כהן (גדול)[19] מסייע כהני" (פרש"י: „תמיד הוא עתרן ומקיל להם"), ולשיטתו אזיל בנדו"ד: ניחא לי' לר"י ל„סייע כהני"

---

16) משפטים כד, א.

*16) בפשוטו של לשון — סתם „בן בית" ה"ז בן בית כדבעי — ולכן לא העתיק רש"י תיבת „נאמן". ובויק"ר הרי גם בא לחלק בין ב"ב הא' להב'.

17) פרשתנו י, ג. ולהעיר ממשפטים כד, יא: ויחזו גו' (אלא שבדרגא זו היו ג"כ הזקנים).

18) חולין מט, א.

19) ראה לקו"ש חי"א ע' 107 ובהנסמן שם.

ול„הקיל" בחטא בני אהרן הכהנים, גם אם זה דחוק קצת בפי' הכתובים, מלפרש את הכתובים באופן (המתיישב יותר, אבל) המגדיל את חטאם, היינו לומר שעברו על ציווי הקב"ה — והורו הלכה בפני רבן.

ד. אולם, לאחרי כל הנ"ל, יש להקשות על פי' זה (של ר"י):

א) מל' הכתוב „ויקריבו גו' אש זרה" משמע שבההקרבה עצמה היתה ה„זרות", החטא, ולא רק מצד המקריבים, שהם היו שתויי יין בהקרבם[20];

ב) מכיון שלא הי' החטא בההקרבה שע"י האש, למה (ובמילא — למאי נפ"מ אמר קרא כי) נענשו ע"י ש„ותצא אש"[21].

ולכן אין רש"י מסתפק בפי' זה, ואדרבה, מביאור כפי' שני, לומר שה־פי' הראשון — אף שגם הוא אינו מתיישב לגמרי — ה"ה קרוב יותר לפשט הכתובים (מחמת קושיות הנ"ל), ולכן הוא הראשון והעיקרי.

ה. מעניני הלכה שבפרש"י זה:

מדייק רש"י ואומר (וכ"ה בגמרא[22]):

„שהורו הלכה בפני משה רבן", ולכאורה מאי נפקא מינה שהוראת ה־הלכה היתה בפני משה, והי' מספיק לומר: „שהורו הלכה בפני רבן"?

וביותר קשה: לכאורה הי' בזה עון חמור יותר מהוראת הלכה בפני משה רבן — מה שהורו הלכה בפני אהרן שהי' רבן*[22] וגם אביהם[23] שפגעו ע"ז בכבודו[24]. ובפרט דמעשה הקטרת הי' שייך לאהרן, וכמו שפרש"י לפנ"ז עה"פ[25]: „ויבא משה ואהרן וגו'": „נכנס משה עם אהרן ללמדו על מעשה הקטרת". ונמצא דזה שהם הקטירו קטרת בעצמם, הרי זה ענין של פגיעה

---

20) משא"כ לפי פי' הא' שהי' החטא בעצם ההקרבה כי הוראת ההלכה בפני משה היתה (לא רק ע"י הוראה בדבור כ"א) ע"י הקרבת האש עצמו; משא"כ לפי פי' הב' אין החטא בהקרבה עצמה, כ"א (כל' רש"י) „נכנסו למקדש", וכ"ה בהציוי אח"כ (י, ט) „אל תשת . . בבאכם גו'". וראה פרש"י שם.

21) משא"כ לפי' הא' שהחטא הי' בההקרבה ה"ז מדה כנגד מדה, כדלעיל ס"ב.

22) עירובין סג, א.

*22) ראה שם נד, ב (והובא תחלת הענין בפרש"י תשא לה, לב. ומסיים „וכו' כדאי' בעירובין"): כיצד סדר המשנה כו' נסתלק משה ושנה להן אהרן פירקו. וראה תוד"ה בפני — פסחים קח, א.

23) ואף שנקראו „תולדות משה" — ה"ז מפני שלמדם תורה — שהי' רבן (במדבר ג, א. ובפרש"י שם).

24) ראה במשנה ב"מ לג, א. רמב"ם הל' ת"ת רפ"ה ובנו"כ. ואכ"מ.

ואין לתרץ דמכיון שאהרן הי' תלמידו של משה כמובן מסדר משנה הנ"ל, הרי אין חולקין כבוד לתלמיד בפני רבו (שו"ע יו"ד סכ"ב. וראה יו"ד סרמ"ב סכ"א. וראה בש"ך שם סק"מ שה"ה דיש לדחות כבוד רבו בפני רבו דרבו כשלמד קצת גם לפני רבו דרבו) כי שאני במקום שרבו חולק לו (לתלמידו) כבוד (שו"ע שם), ובנדו"ד הרי הי' משה חולק כבוד לאהרן כמו שפירש רש"י (בא יב, ג — מנזכילתא שם). ועוד — פשוט דמ"מ אסור לזלזל בכבודו (ראה שו"ע שם סר"מ ס"ח. מכתב אדה"ז במאה שערים ד, א), ובנדו"ד הרי הי' בזה זלזול בכבודו של אהרן מה שלקחו ועשו מעשה הקטרת.

25) פרשתנו ט, כג.

בעבודת אהרן באותו היום, פגיעה בציווי מפורש בפששי"מ (ובעשי"ד) כבד את אביך — ועפי"ז קשה לא רק יתור הלשון דתיבת "משה" (כנ"ל — למאי נפ"מ), כי"א שעי"ז שולל ענין חמור יותר דפגיעה בכבודו של אהרן.

והביאור בזה:

מצינו בדיני הסיבה[26], שתלמיד הי אוכל לפני רבו, אפילו אם אינו רבו מובהק, אינו רשאי להסב לפניו משום מורא וכבוד הרב אע"כ נתן לו הרב רשות להסב בפניו, אבל אין חיוב על הרב ליתן לו רשות ולמחול על כבודו. משא"כ בן האוכל אצל אביו, אפילו אם אביו הוא רבו מובהק, צריך הסיבה לפי שמן הסתם אב מוחל על כבודו לבנו. והיינו שאפילו באופן שכיבוד אביו (שהוא רבו) הוא חמור יותר מכיבוד רבו, הדין הוא שמן הסתם האב מוחל לבנו משא"כ ברב ותלמידו.

ולפי"ז גם בנדון דבני אהרן[27], עם שעצם המצוה והחיוב בכבוד רבם וא"ביהם (אהרן) הוא גדול מהחיוב בכבוד רבם (משה), בכ"ז הדין נותן, שהבן (והתלמיד) המורה הלכה בפני אביו (ורבו) אין זה חמור כמו תלמיד המורה הלכה בפני רבו, מאחר שמן הסתם האב מוחל לבנו[28], משא"כ רב לתלמידו.

עפ"ז מובן דיוקו של רש"י (ע"ד ההלכה): "בפני משה רבן", משא"כ זה שהי' בפני אהרן לא נענשו ע"ז, מאחר שמן הסתם האב מוחל לבנו.

ועפ"ז יש להמתיק מה שרש"י מעתיק גם התיבות "(לא מתו) בני אהרן", דלכאורה מפורש הוא בכתוב כאן,

אלא שרצונו להדגיש דמכיון שאנו דנים ב"בני אהרן", מובן זה ש"לא מתו כו' אלא ע"י שהורו הלכה בפני משה רבן", ולא בפני אהרן רבן, כי האב מן הסתם מוחל לבנו, וכנ"ל.

ו. מ"יינה של תורה" וההוראה לכו"א שבפרש"י שלפנינו:

עם היות שמדרגתם של נדב ואביהוא היתה נעלית ביותר, ועד כ"כ שאמר משה לאהרן: "שהם גדולים ממני וממך", והקב"ה קראם "בקרובי —

---

26) שו"ע אדה"ז או"ח סתע"ב סי"א.

27) ואין לחלק בין הסיבה שהיא מצוה חיובית (והאב יודע מזה גם מקודם) ולכן האב מוחל לבנו, משא"כ בדבר שאינו מצוה — ד[נוסף ע"ז — דאם משום הא — גם רבו מן הסתם צריך למחול לו] הרי כתב הש"ך (יו"ד סרמ"ב סק"א) סברא זו (דהאב מוחל לבנו) גם לענין לקרות לאביו (שהוא רבו) בשם "אב", שאינו מצוה. אף שיש לחלק דבגדו"ד שאני כי הי' בזה גם זלזול — ראה הערה הבאה.

28) ולפי שיטת התוס' וכו' (הובא לפס"ד ברמ"א יו"ד שם ס"ד. ראה בש"ך שם סק"ד שיש חולקים) דגטילת רשות לא מהני תוך ג' פרסאות, לכאורה לא מהני המחילה דאהרן לענין שהורו הלכה בפניו, אבל י"ל דמהני עכ"פ לענין חומר החטא.

ובזה יובן ב"כ דאף שכאן הי' בזה זלזול בכבודו של אהרן כבהערה 24, והרי גם ברב שמחל לתלמידו "מצוה על ה' התלמיד להדרו ואסור לבזותו" (שו"ע ור"מ"א יו"ד שם סל"ב), מ"מ מובן שאין בזה חומר הענין כבהוראת הלכה בפני משה רבן.

בבדירי"[29], בכ"ז נענשו בעזנש חמור ביותר בגלל העדר ה"ביטול" הראוי לרבם — שהורו הלכה בפניו.

ור' אליעזר — למרות כחו הרב בתורה כנ"ל — הוא האומר ש"האומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל", שהביטול לרבו הוא דבר הנוגע לגילוי השכינה לכללות ישראל.

ומזה, שאל יאמר אדם מישראל: למדן אני ות"ח הנני, ואיך אהי' בטל לרב ולחכות שיורה לי ההלכה בתורה, וכן בהליכות עולם[30], והדרך אשר אלך בה בעבודת ה', והלא בכחי להורות לעצמי!

— כי מי לנו גדול כנדב ואביהו, ובכ"ז זה הי' כל חטאם, "לא מתו בני אהרן אלא ע"י שהורו הלכה בפני משה רבן", ועד כדי כך — שזה נוגע לא רק להם[31], כ"א שגורם להיפך הענין של גילוי השכינה בישראל.

לאידך גיסא: דורשים מכאו"א שלימוד התורה שלו יהי' דוקא בהבנה והשגה בשכלו הוא — ועד שכל כולו יהי' חדור בהבנת התורה.

— וזהו שממשיך רש"י ואומר "ר"י אומר שתויי יין נכנסו למקדש": יין הוא בחי' בינה[32] — הבנה והשגה, ו"שתויי יין" היינו מלאים וחדורים הבנה והשגה, והחטא הוא — שנכנסו למקדש בציור זה; החסרון של "שתויי יין" אינו אלא בעת הכנס למקדש — אבל עבודת האדם לקונו כשאינו במקדש, הרי אדרבה, צריכה להיות בהבנה והשגה;

מקדש הוא ענין התפלה[33], שאז עומד האדם לפני ממה"מ הקב"ה, ומאן דמחוי במחוג קמי מלכא וכו'[34] — שצריך להיות בתכלית הביטול "כעבדא קמי' מרי'"[35], אבל עבודתו ויגיעתו בתורה צ"ל באופן ד"שתויי יין" שכל מציאותו ממולאת וחדורה בשכל התורה.

— וכמו שמצינו בר' יהודא ב"ר אילעי'[36] שאמרה לו מטרוניתא שפניו היו דומים לפני שתוי יין ואמר לה ר"י שזהו לפי שתלמודו מצוי בידו — והיינו דזה שבגשמיות הי' נראה כשתוי יין ה"ז מפני שהגשמיות הי' כפי הרוחניות שלו וברוחניות הי' "שתוי יין" — חדור בהבנת התורה — והנה זה שבזמן התפלה (במקדש), מתבטל האדם ממציאותו לגמרי כנ"ל — ה"ז נותן כח ופועל שגם עבודתו

---

29) פרש"י פרשתנו י, ב.

30) ראה תו"א משפטים עה, ג. אוה"ת משפטים א'קכ. ראה נדה בסיומה.

31) להעיר גם מתניא פ"ב.

32) לקו"ת סוכות עט, ד. סידור אדה"ז קטז, א. ובכ"מ.

33) ראה מגילה כט, א. לקו"ת ברכה צח, ב. סידור אדה"ז רעו, ד. ועוד.

34) חגיגה ה, ב. ומה דמסיים שם גברא דלא ידע כו' — היינו שבאם הי' יודע כו' וראוי לויכוח זה — הי' בה"מחוי במחוג" — ענין המלך ושירות לו [וכידוע בסיפורי חז"ל ששאל לריב"ח כמה פעמים בעניני אמונה וכו']. וק"ל. ובזה מתורץ ג"כ מה שלא ענשו לריב"ח על דמחוי.

35) שבת י, א. ובשו"ע אדה"ז סו"ס צה: כעבד לפני רבו באימה ביראה בפחד.

36) ירושלמי פסחים פ"י סוף ה"א. וראה נדרים מט, ב.

אח"כ בלימוד התורה בשכלו הוא, תהי' בביטול הראוי [37] עם שהיא גם בהבנה והשגה כדבעי [38].

אמנם נשאלת השאלה: איך יתכן החיבור של שני הפכים בלימוד ה־תורה: הרגש שכלו והבנתו של ה־לומד, וביטול מציאותו וכו'? — ה־תשובה ניתנת בהמשך פרש"י להלן: "משל למלך שהי' לו בן בית וכו'" — מכיון שהמדובר בבנ"י שהם "בן בית" של ממה"מ הקב"ה, הרי הוא

37) וכידוע בענין תפלתי סמוכה למ־טתי (ברכות ה, ב) — לקו"ת ברכה צו, ב. ובכ"מ.

38) ראה המשך יו"ט של ר"ה תרס"ו ע' תו"ז. וראה לקו"ש ח"א ע' 277. ח"ג ע' 792 בהערה 23. ח"ד ע' 1175 ואילך. ובכ"מ.

ית' נותן להם הכח לחבר ב' ההפ־כים [39], שיוכלו ללמוד בהבנה והשגה וביחד עם זה להיות בביטול המתאים וכו'; עד שעי"ז יפעלו ההתחברות (דב' ההפכים) של עולם ואלקות, ה־עולם מתנהג ע"פ פס"ד של הלומד ומסקנתו בלימודו וכדרז"ל עה"פ לא־ל גומר עלי [40] ומקרב עי"ז קיום היעוד "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר" [41], בביאת משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ שמיני, מבה"ח אייר תשכ"ו)

39) ראה לקו"ש ח"א שם.

40) ירושלמי נדרים פ"ו ה"ח. ועוד.

41) ישעי' מ, ה.